

Sustainability Index: ดัชนีชี้วัดด้านความยั่งยืน

รายงาน ภัทรเสน

การลงทุนอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางมากกว่า 10 ปี และมีแนวโน้มที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากข้อมูลการลงทุนของ UNPRI ในระหว่างปี ค.ศ. 1995-2017 แสดงให้เห็นว่า สมาชิก PRI จากทั่วโลกได้มีการนำเงินไปลงทุนในบริษัทที่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) โดยดูได้จากมูลค่าที่เติบโตขึ้นเป็นอย่างมากจากประมาณ 6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้เพิ่มสูงถึงกว่า 10 เท่าจนกลายเป็นมูลค่าประมาณ 65 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ การขยายตัวของความต้องการที่จะลงทุนในบริษัทที่มีแนวทางดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ทำให้ตลาดหลักทรัพย์หลายแห่งทั่วโลกได้ริเริ่มพัฒนาดัชนีชี้วัดด้านความยั่งยืน หรือที่เรียกกันไม่ว่าจะเป็น Sustainability Index, ESG Index หรือ SRI Index (ในบทความนี้จะขอให้อ่านว่า Sustainability Index) ซึ่งเป็นดัชนีที่แสดงความเคลื่อนไหวของราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่ผ่านการคัดกรองตามเกณฑ์ที่ประเมินด้านการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ควบคู่ไปกับการบริหารงานอย่างมีหลักบรรษัทภิบาล พร้อมกับการสร้างผลประโยชน์ที่ดีในทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ลักษณะโดยทั่วไปของ Sustainability Index ในต่างประเทศ จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกและวิธีการเก็บข้อมูล ESG ของบริษัท เพื่อให้ได้รายชื่อบริษัทที่จะอยู่ใน Sustainability Index สรุปได้ดังนี้

01 | เกณฑ์การคัดเลือก

มีการกำหนดใน 2 แนวทางหลัก คือ

1.1 Exclusionary screening/Negative Screening กำหนดว่าจะคัดกรองบริษัทประเภทใดออกจากการพิจารณา โดยจะคัดกรองบริษัทที่ผลิตสินค้าและบริการที่ไม่เหมาะสมออก เช่น บริษัทผลิตสุรา บุหรี่ เครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์ บริษัทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจคาสีโน บริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับชิ้นส่วนอาวุธนิวเคลียร์หรือเกี่ยวข้องกับการผลิตอาวุธ เป็นต้น

1.2 ESG Rating/Positive Screening กำหนดว่าจะคัดกรองให้บริษัทที่เข้าข่ายในการนำไปพิจารณาต่อ ซึ่งจะมีการนำหลักเกณฑ์ ESG มาใช้ประเมินบริษัท

02 | วิธีการเก็บข้อมูล ESG ของบริษัท

ผู้จัดทำดัชนีอาจใช้วิธีการให้บริษัทตอบแบบสอบถาม หรือเก็บข้อมูลของบริษัทที่เปิดเผยไว้จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น รายงานประจำปี รายงานความยั่งยืน เว็บไซต์ของบริษัท เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังไม่ได้จัดทำดัชนีวัดความยั่งยืน แต่ได้จัดทำรายชื่อยั่งยืน หรือ Thailand Sustainability Investment (THSI) ขึ้นเพื่อให้ผู้ลงทุนใช้ประกอบการลงทุนในบริษัทที่มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ผู้สนใจข้อมูลหุ้นยั่งยืน หรือ Thailand Sustainability Investment (THSI) สามารถดูได้ที่ https://www.set.or.th/sustainable_dev/th/sr/sri/tsi_p1.html)

ตัวอย่าง Sustainability Index ในต่างประเทศ

บทความฉบับนี้ขอยกตัวอย่าง Sustainability Index ในต่างประเทศ โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้จัดทำดัชนีชั้นนำ (Index Provider) จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ S&P Dow Jones, MSCI, FTSE Russell และ STOXX

กลุ่มที่ 2 ตลาดหลักทรัพย์ในต่างประเทศที่มีการจัดทำดัชนีความยั่งยืน รวมทั้งสิ้น 4 แห่ง ได้แก่ Bursa Malaysia Stock Exchange, Singapore Stock Exchange, Korea Stock Exchange และ Hong Kong Stock Exchange

กลุ่มผู้จัดทำดัชนีชี้้นำ (Index Provider)

เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของดัชนี

ผู้จัดทำดัชนี	S&P Dow Jones	MSCI	FTSE Russell	STOXX
ชื่อดัชนี	DJSI	MSCI ESG Index	FTSE4Good Index	STOXX Global ESG Leaders indices
ปีที่จัดทำดัชนี	ปี 2542	ปี 2533	ปี 2543	ปี 2554
ผู้ประเมิน ESG	RobecoSAM	MSCI ESG Research	FTSE Russell	Sustainalytics
วิธีการประเมิน	<ul style="list-style-type: none"> RobecoSAM เป็นผู้จัดทำ การประเมิน ESG โดยให้บริษัทจดทะเบียนที่ผ่านเกณฑ์คัดกรองเบื้องต้นจากมูลค่าตามราคาตลาด ที่ได้รับเชิญให้ตอบแบบประเมินในลักษณะ Corporate Sustainability Assessment (CSA) และการทำ Media Stakeholder Analysis (MSA) หากบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับเชิญ ไม่ตอบแบบประเมินทาง RobecoSAM จะประเมินบริษัทจากข้อมูลที่เปิดเผยม เป็นการทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> MSCI ESG Research รวบรวมข้อมูลของบริษัทที่อยู่ภายใต้ MSCI All Country World Index และไม่เป็นบริษัทที่ประกอบธุรกิจประเภทเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ การพนัน ยาสูบ พลังงานนิวเคลียร์ และอาวุธ จากแหล่งต่างๆ เช่น เอกสารเผยแพร่ของบริษัท เอกสารของหน่วยงานรัฐ งานวิจัยจากสถาบัน การศึกษาทั้งที่มีการตีพิมพ์และเผยแพร่ในฐานข้อมูลออนไลน์ ข่าวจากสื่อต่างประเทศ และสื่อท้องถิ่น รายงานและบทสัมภาษณ์จากกลุ่ม NGO บริษัทให้ความเห็นรายงานสรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและสามารถเพิ่มเติมเอกสารเพื่อประกอบการประเมินได้ในระยะเวลาตามที่ MSCI ESG Research กำหนด 	<p>FTSE Russell รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานด้าน ESG ของบริษัทที่อยู่ใน FTSE Index และไม่เป็นบริษัทที่ผลิตสินค้าประเภท ยาสูบ อาวุธหรือส่วนประกอบอาวุธ และถ่านหิน จากรายงานประจำปี เว็บไซต์ของบริษัท และข้อมูลที่มีการเผยแพร่อื่นๆ</p>	<p>Sustainalytics กำหนด ESG Rating ของบริษัทที่อยู่ภายใต้ STOXX Global 1800 Index และตัดบริษัทในกลุ่มต้องห้ามออกจากการประเมิน โดยผ่านกระบวนการวิจัยและวิเคราะห์จากข้อมูลของบริษัท รายงาน สื่อ และงานศึกษาต่างๆ</p>
เกณฑ์ประเมิน ESG	<p>ตัวชี้วัดทั่วไปสำหรับใช้ประเมินทุกอุตสาหกรรม และตัวชี้วัดเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมสำหรับใช้ประเมินในแต่ละอุตสาหกรรม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> สิ่งแวดล้อม: นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและระบบบริหารจัดการ การรายงานด้านสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สังคม: การรายงานผลกระทบต่อสังคม การพัฒนาแรงงาน แนวทางการจ้างและรักษาบุคคลที่มีความสามารถ การเป็นพลเมืองที่ดีขององค์กรและนโยบายด้านการกุศล ตัวชี้วัดการปฏิบัติด้านแรงงาน การเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสีย มาตรฐานสำหรับคู่ค้า เศรษฐกิจ: หลักบรรษัทภิบาล จรรยาบรรณทางธุรกิจ การต่อต้านการทุจริต การจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤติ นวัตกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> การบริหารจัดการด้านความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลของบริษัทจดทะเบียนเพื่อระบุความเสี่ยงที่สำคัญในด้าน ESG ซึ่งบริษัทกำลังเผชิญ การประเมินผลกระทบในเชิงลบของการดำเนินธุรกิจที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องของบริษัทต่อประเด็นที่เป็นวิพากษ์วิจารณ์ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานของ UN Global Compact, ILO Core Conventions หรือข้อบังคับขององค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ซึ่งหัวข้อหลักในการประเมินครอบคลุมตัวชี้วัด 5 ประเด็น คือ สิ่งแวดล้อม ลูกค้า สิทธิมนุษยชน และชุมชน สิทธิของผู้ใช้แรงงานและห่วงโซ่อุปทาน บรรษัทภิบาล การพิจารณาประเภทของธุรกิจของบริษัท เช่น ผู้ผลิต ผู้ลงทุน ให้การสนับสนุนหรือได้รับรายได้จากธุรกิจประเภทนั้นๆ ในอุตสาหกรรมที่ไม่เป็นไปตามหลักศาสนาและศีลธรรม หรือมีความเกี่ยวข้องกับประเทศที่ถูกมาตรการคว่ำบาตรจากนานาชาติ เป็นต้น 	<p>ตัวชี้วัดทั่วไป และตัวชี้วัดเฉพาะตามประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> สิ่งแวดล้อม: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การใช้น้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการมลพิษและการใช้ทรัพยากร สังคม: ความรับผิดชอบต่อลูกค้า สิทธิมนุษยชนและชุมชน มาตรฐานด้านแรงงาน สุขภาวะและความปลอดภัย บรรษัทภิบาล: การต่อต้านการทุจริต ความโปร่งใสเกี่ยวกับภาษี การบริหารความเสี่ยงหลักบรรษัทภิบาล 	<p>ตัวชี้วัดด้าน ESG เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> สิ่งแวดล้อม: นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดใช้ทรัพยากรและพลังงาน มาตรการดำเนินการเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นโยบายการจัดซื้อสีเขียว ความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์และบริการ สังคม: นโยบายการไม่เลือกปฏิบัติ การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การเพิ่มความหลากหลายในด้านแรงงาน การดูแล ผู้ก่อมลพิษ และสุขภาวะ ความปลอดภัยของพนักงาน ห่วงโซ่อุปทาน บรรษัทภิบาล: นโยบายการต่อต้านการคอร์รัปชันและติดสินบน ความโปร่งใสทางภาษี จริยธรรมทางธุรกิจ โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการ คุณภาพการรายงาน CSR การติดตามดูแลประเด็น ESG นโยบายในการจัดการข้อโต้แย้ง
ตัวอย่างดัชนี	DJSI World, DJSI North America, DJSI Europe, DJSI Asia Pacific, DJSI Emerging Markets, DJSI Korea, DJSI Australia, DJSI Chile	MSCI Global Sustainability Indexes, MSCI World ESG Index, MSCI Emerging ESG Index	FTSE4Good Global Index, FTSE4Good USA Index, FTSE4Good Europe Index, FTSE4Good UK Index, FTSE4Good Japan Index, FTSE4Good Emerging Index, FTSE4Good Emerging Latin America Index, FTSE4Good ASEAN 5 Index, FTSE4Good Australia 30	STOXX Euro ESG Leader50 Index, Euro STOXX Sustainability Index, STOXX Asia/Pacific ESG Leader 50 Index, STOXX North America ESG Leader 50 Index

กลุ่มตลาดหลักทรัพย์ในต่างประเทศที่มีการจัดทำดัชนีความยั่งยืน

เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของดัชนี

ตลาดหลักทรัพย์	Bursa Malaysia Stock Exchange	Korea Stock Exchange	Hong Kong Stock Exchange	Singapore Stock Exchange	
ชื่อดัชนี	FTSE4Good Bursa Malaysia Index	KRX ESG Leaders 150 Index	Hang Seng Corporate Sustainability Index	SGX Sustainability Index SGX Sustainability Enhanced Index	SGX Sustainability Leader Index SGX Sustainability Leaders Enhanced Index
ปีที่จัดทำ	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2553	ปี 2559	
ผู้ประเมิน ESG	FTSE Russell เป็นผู้จัดทำดัชนี โดยมีเครื่องมือที่เรียกว่า ESG Rating ใช้สำหรับประเมินข้อมูลด้าน ESG ของบริษัท	CGS ซึ่งเป็นหน่วยงานวิจัยเกี่ยวกับ CG และ CSR ซึ่งจัดตั้งโดย Korea Exchange, Korea Financial Investment Association, Korea Listed Company Association และ KOSDAQ Listed Company Association ปัจจุบันให้บริการด้านการประเมิน ESG ให้คำปรึกษา ด้านการลงทุนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดทำรายงานความยั่งยืน	Hong Kong Quality Assurance Agency (HKQAA) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร จัดตั้งโดยรัฐบาลเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม และการค้า ตลอดจนมีหน้าที่ในการประเมินผลด้านต่างๆ	Sustainalytics เป็นองค์กรวิจัยอิสระซึ่งเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาล (ESG) ขององค์กรธุรกิจ	
วิธีการประเมิน	FTSE Russell รวบรวมข้อมูลของบริษัทที่เปิดเผยเป็นการทั่วไป เช่น เว็บไซต์ รายงานประจำปีหรือรายงานความยั่งยืน เป็นต้น	<ul style="list-style-type: none"> CGS รวบรวมข้อมูลที่เผยแพร่ของบริษัทและข้อมูลในฐานะข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประเมินในเมืองต้น แจ้งผลประเมินและให้บริษัทส่งข้อมูลประกอบการประเมินเพิ่มเติมกลับมายัง CGS 	<ul style="list-style-type: none"> HKQAA ทำการประเมินโดยใช้ข้อมูลที่เปิดเผยผ่านทาง เว็บไซต์ของบริษัท รายงานประจำปีหรือรายงานความยั่งยืน และข่าวสารที่เกี่ยวข้องตามสื่อต่างๆ ส่งข้อมูลที่ประเมินแล้วให้บริษัททราบ โดยบริษัทสามารถส่งข้อมูลเพิ่มเติมและจัดส่งกลับมาให้ HKQAA ได้ 	Sustainalytics เป็นผู้พิจารณากำหนด ESG Rating บริษัท โดยผ่านกระบวนการ วิจัย และวิเคราะห์จากข้อมูลของบริษัท รายงาน สื่อ และงานศึกษาต่างๆ	
เกณฑ์ประเมิน ESG	<ul style="list-style-type: none"> สิ่งแวดล้อม: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การใช้น้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการมลพิษและการใช้ทรัพยากร สังคม: ความรับผิดชอบต่อลูกค้า สิทธิมนุษยชนและชุมชน มาตรฐานด้านแรงงาน สุขภาวะและความปลอดภัย บรรษัทภิบาล: การต่อต้านการทุจริต ความโปร่งใสเกี่ยวกับภาษี การบริหารความเสี่ยง หลักบรรษัทภิบาล 	<ul style="list-style-type: none"> สิ่งแวดล้อม: กลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานผู้รับผิดชอบ หลักปฏิบัติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ผลลัพธ์ที่ได้ การสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสีย สังคม: พนักงาน การประกอบกิจการด้วยความเป็นธรรม ผู้บริโภค ชุมชน บรรษัทภิบาล: สิทธิของผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริษัท (การเปิดเผยข้อมูล ระบบตรวจสอบ การปันผล) 	<ul style="list-style-type: none"> แยกเป็นคำถามทั่วไปและเฉพาะอุตสาหกรรม ครอบคลุมในหัวข้อ สิ่งแวดล้อม สังคม: สิทธิมนุษยชน การปฏิบัติด้านแรงงาน การพัฒนาชุมชน บรรษัทภิบาล: การประกอบกิจการด้วยความเป็นธรรม ผู้บริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> สิ่งแวดล้อม: นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดใช้ทรัพยากรและพลังงาน มาตรการดำเนินการเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม นโยบายการจัดซื้อสีเขียว ความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์และบริการ สังคม: นโยบายการไม่เลือกปฏิบัติ การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การเพิ่มความหลากหลายในด้านแรงงาน การดูแล ฝึกอบรม และสุขภาพความปลอดภัยของพนักงาน ห่วงโซ่อุปทาน บรรษัทภิบาล: นโยบายการต่อต้านการคอร์รัปชัน และตัดสินบน ความโปร่งใสทางภาษี จริยธรรมทางธุรกิจ โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการ คุณภาพการรายงาน CSR การติดตามดูแลประเด็น ESG นโยบายในการจัดการข้อโต้แย้ง 	
การคัดเลือกในขั้น Eligibility screening	หุ้นที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดใน 200 ลำดับแรก และมีสภาพคล่อง	<ul style="list-style-type: none"> มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดเฉลี่ยรายวันในช่วง 3 เดือน อยู่ใน 50% แรกของหลักทรัพย์ที่ซื้อขายตามปกติ มี Traded Value เฉลี่ยรายวันในช่วง 3 เดือน อยู่ใน 70% แรกของหลักทรัพย์ที่ซื้อขายตามปกติ มี Free-float Ratio มากกว่า 10% 	<ul style="list-style-type: none"> หุ้นที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดโดยเฉลี่ยในรอบ 12 เดือนสูงสุด 150 ลำดับแรก มี Turnover velocity ขั้นต่ำที่ 0.1% อย่างน้อย 10 เดือนจาก 12 เดือน 	<ul style="list-style-type: none"> มี Free-float Ratio มากกว่า 15% (ถ้าเป็นหุ้นใหม่ ต้องมากกว่า 20%) มี Turnover velocity ขั้นต่ำที่ 0.04% (ถ้าเป็นหุ้นใหม่ ขั้นต่ำที่ 0.06%) มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด 60 ล้านเหรียญดอลลาร์สิงคโปร์ (ถ้าเป็นหุ้นใหม่ ต้อง 100 ล้านเหรียญดอลลาร์สิงคโปร์) 	
การคัดเลือกหุ้นเข้าสู่ดัชนีในดัชนี	หุ้นที่ผ่านเกณฑ์การประเมินความยั่งยืนจำนวน 42 หุ้น	หุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่ผ่าน 50% ในแต่ละมิติ จำนวน 150 ลำดับแรก	หุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่ได้คะแนนความยั่งยืนสูงสุด 30 ลำดับแรก	หุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่ผ่านเกณฑ์ประเมินและผ่านเกณฑ์ของการทำรายงานความยั่งยืน ซึ่งมีเท่ากับ 84 หุ้น	หุ้นของบริษัทจดทะเบียนที่ได้คะแนนความยั่งยืนอยู่ใน 50 percentile ของ Asia-Pacific Peer Group และอยู่ใน 25 percentile ของ Global Peer Group ซึ่งมีเท่ากับ 24 หุ้น